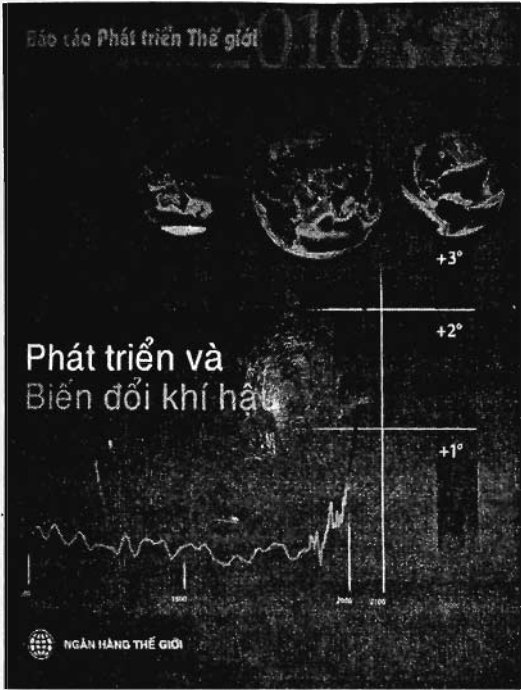

**BÁO CÁO PHÁT TRIỂN THẾ GIỚI 2010
PHÁT TRIỂN VÀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU**
Ngân hàng Thế giới- Washington, DC; 2010, 471tr.

Biến đổi khí hậu là một trong những thách thức lớn nhất của thế kỷ XXI, tác động mạnh mẽ tới tất cả các quốc gia trên thế giới, đặc biệt là các nước đang phát triển. Không một quốc gia nào có thể đơn lẻ đối phó hay đơn lẻ tìm cách thích ứng với những thách thức mà biến đổi khí hậu đem lại. Báo cáo Phát triển thế giới 2010 kêu gọi toàn cầu hãy chung tay hành động đối phó với biến đổi khí hậu: hành động ngay lập tức, hành động cùng nhau và hành động theo cách khác để tạo ra một thế giới thông minh về khí hậu, thúc đẩy quá trình toàn cầu hóa toàn diện, an toàn và bền vững.

Biến đổi khí hậu làm tăng khả năng dễ bị tổn thương, tàn phá nghiêm trọng những

thành tựu và những triển vọng phát triển, trở thành một trong những rào cản thực hiện các Mục tiêu phát triển Thiên niên kỷ. Báo cáo Phát triển thế giới cho rằng: cần phải hành động để giảm khả năng dễ bị tổn thương và tạo ra cơ sở để chuyển đổi sang con đường tăng trưởng ít các-bon. Không một quốc gia nào có thể đơn lẻ đối phó với những thách thức mà biến đổi khí hậu đem lại. Đây là thách thức lớn mang tính toàn cầu và đa phương diện đòi hỏi sự hợp tác và sự khéo léo phi thường của tất cả các quốc gia, phải hành động ngay bây giờ, hành động cùng nhau và hành động theo một cách khác. Tính ì, sự công bằng và sự khéo léo là ba chủ đề chính xuyên suốt trong báo cáo.

Trong vài thập niên trở lại đây, con người đã cảm nhận được các tác động của biến đổi khí hậu, lũ lụt và hạn hán xảy ra nhiều hơn; các cơn bão trở nên mạnh hơn, nắng nóng nhiều hơn... – những hiện tượng gây ra gánh nặng khó khăn hơn cho mọi cá nhân, doanh nghiệp và chính phủ các nước, rút đi nguồn lực lẽ ra có thể dùng cho phát triển. Nếu biến đổi khí hậu tiếp tục diễn ra với tốc độ như hiện nay, quá trình phát triển sẽ phải đối mặt với những thách thức ngày càng tăng. Chính sách về biến đổi khí hậu không phải là sự lựa chọn đơn giản giữa một bên là một thế giới tăng trưởng nhanh và nhiều các-bon với một bên là thế giới tăng trưởng chậm và ít các-bon. Sự chuyển đổi

sang một thế giới ít các-bon thông qua đổi mới công nghệ cùng với cải cách thể chế phải bắt đầu bằng những hành động mạnh mẽ, ngay lập tức của các nước có thu nhập cao nhằm giảm phát thải khí các bon thiếu bền vững tại các nước này [tr.4].

Tăng trưởng chậm để giảm phát thải khí nhà kính cũng đồng thời đem lại nhiều lợi ích lớn về y tế công cộng, an ninh năng lượng, bền vững môi trường và tiết kiệm tài chính. Hoặc, phát triển nhanh, tăng thu nhập nhưng có thể sẽ kém bền vững nếu hoạt động tăng trưởng đó tạo ra nhiều khí nhà kính hơn và làm cho biến đổi khí hậu nghiêm trọng hơn. Vậy, làm thế nào để tiếp tục tăng trưởng và đạt được sự thịnh vượng mà không gây ra biến đổi khí hậu “nguy hiểm”?

Tăng trưởng kinh tế là điều cần thiết để xóa đói giảm nghèo và tạo khả năng đối phó tốt hơn với biến đổi khí hậu. Nhưng, tăng trưởng kinh tế đơn thuần không thể đẩy lùi những nguy cơ từ biến đổi khí hậu, đặc biệt nếu còn duy trì nền kinh tế phát thải các-bon cao. Sự tăng trưởng không thể đủ nhanh để giúp các nước nghèo phát triển, không đủ công bằng để bảo vệ người nghèo và người dễ bị tổn thương mà ngược lại, nó có thể làm tăng khả năng dễ bị tổn thương trước các hiểm họa khí hậu. Tăng trưởng cũng không đảm bảo được rằng các định chế chủ chốt hoạt động tốt. Nếu tăng trưởng vẫn trên cơ sở nhiều các-bon thì nó sẽ tiếp tục làm gia tăng tình trạng ấm lên của trái đất. Các nước đang phát triển cũng có khả năng chuyển đổi theo hướng ít các-bon mà không phải thỏa hiệp với sự phát triển.

Theo báo cáo: 1/4 dân số ở các nước đang phát triển vẫn đang sống với mức thu nhập dưới 1,25 đô-la/ngày, 1 tỉ người thiếu nước sạch, 1,6 tỉ người chưa có điện và 3 tỉ người chưa được hưởng điều kiện vệ sinh phù hợp. 1/4 trong tổng số trẻ em ở các nước đang phát triển bị suy dinh dưỡng. Giải quyết các vấn đề này đang là ưu tiên của các nước đang phát triển. Báo cáo ước tính, các nước đang phát triển sẽ phải chịu khoảng 75-80% chi phí thiệt hại phát sinh do biến đổi khí hậu. Nếu nhiệt độ trái đất tăng thêm 2°C so với thời kỳ tiền công nghiệp thì GDP của châu Phi và của Nam Á cũng sẽ giảm vĩnh viễn 4-5%. Hầu hết các nước đang phát triển đều thiếu năng lực tài chính và kỹ thuật để quản lý các rủi ro khí hậu ngày càng gia tăng, họ cũng lệ thuộc trực tiếp hơn vào các tài nguyên thiên nhiên nhạy cảm với khí hậu để tạo ra thu nhập và của cải vật chất. Các nước ở khu vực nhiệt đới và cận nhiệt đới đã bắt đầu gánh chịu sự biến đổi mạnh của khí hậu. Các nước nghèo dễ bị ảnh hưởng nhất cũng cần được hỗ trợ để thích ứng do họ phải gánh chịu nhiều nhất hậu quả của các sự kiện thời tiết cực đoan. Sự gia tăng nhiệt độ dù là nhỏ nhất cũng sẽ khiến các nước nghèo phải đưa ra những điều chỉnh lớn trong cách thiết kế và thực hiện chính sách phát triển, trong lối sống và sinh kế của người dân, cũng như những thay đổi trong các nguy cơ và cơ hội mà họ phải đối mặt [103].

Vì vậy, các quốc gia cần phải đoàn kết thống nhất và đưa ra đối sách khẩn cấp để đối phó và thích ứng với biến đổi khí hậu. Các chính sách về khí hậu không thể bị xem như một lựa chọn giữa tăng trưởng và biến đổi khí hậu. Một chính sách khí hậu hiệu quả phải vừa thúc đẩy phát triển kinh tế, giảm thiệt hại vừa phải hỗ trợ tài chính cho việc

dịch chuyển dần hướng phát triển phát thải ít các-bon. Một thế giới với “chính sách khí hậu thông minh” hoàn toàn nằm trong khả năng của chúng ta nếu chúng ta hành động ngay lập tức, hành động cùng nhau và hành động theo cách khác.

Hành động ngay lập tức: Đây là yêu cầu bức thiết, nếu không chúng ta sẽ đánh mất cơ hội và tốn kém chi phí hơn khi thế giới đi theo con đường phát triển phát thải khí các-bon cao, kết hợp với hành trình nóng lên không thể cưỡng lại của Trái đất. Hệ khí hậu cũng như các hệ thống kinh tế xã hội có sức ì rất lớn. Tính ì trong môi trường làm hạn chế sự linh hoạt trong việc giảm khí nhà kính hay thiết kế các biện pháp thích ứng. Chúng có khả năng ảnh hưởng đến chi phí hơn là tính khả thi của việc thực hiện một mục tiêu phát thải cụ thể.

Đề đối phó với tính ì, thế giới cần gấp rút hành động để ứng phó với hiện tượng biến đổi khí hậu và giảm thiểu tác động tới con người, cơ sở hạ tầng và hệ sinh thái hiện tại, sự chuẩn bị sẵn sàng ứng phó với những biến đổi trong tương lai. Cần hành động ngay để giữ cho mức độ ấm lên của nhiệt độ trái đất chỉ ở mức xấp xỉ 2°C, đây là điều tốt nhất chúng ta có thể làm được. Cần có một cuộc cách mạng năng lượng thực sự để triển khai ngay lập tức hiệu quả năng lượng và các công nghệ ít các-bon, đầu tư phát triển công nghệ, thay đổi lối sống, chuyển đổi cách thức quản lý đất, rừng và khả năng thích ứng cao của con người như sự sáng tạo, đổi mới và sự nhạy bén ứng phó với thực tế [tr.49].

Hành động cùng nhau: vì sự công bằng và hiệu quả. Đây là điểm mấu chốt giúp giảm chi phí và thực hiện có hiệu quả cả hoạt động thích nghi và giảm thiểu tác động do biến đổi khí hậu gây ra. Quá trình này cần được khởi động từ các nước có thu nhập cao và phải có hành động mạnh mẽ, điều này giúp đẩy nhanh quá trình đổi mới công nghệ. Chung tay hành động cũng giúp tạo ra một thị trường các-bon ổn định trong phạm vi cho phép. Các động thái này vô cùng quan trọng, nó tạo điều kiện để các nước đang phát triển chuyển dịch sang nền kinh tế phát thải ít các-bon mà vẫn gia tăng năng lượng cần thiết cho quá trình phát triển. Hành động cùng nhau có vai trò sống còn để thúc đẩy phát triển trong điều kiện môi trường ngày càng khắc nghiệt hơn khi những nguy cơ từ biến đổi khí hậu vượt qua tầm kiểm soát của con người. Sự hỗ trợ của các quốc gia và cộng đồng quốc tế là rất cần thiết để bảo vệ những khu vực dễ bị tổn thương thông qua các chương trình hỗ trợ xã hội, thúc đẩy hoạt động chia sẻ rủi ro, trao đổi kiến thức, công nghệ và thông tin. Cần có một cơ chế hợp nhất linh hoạt để các quốc gia khác nhau có thể cùng hành động trong một chương trình hành động đa diện và thống nhất. Một cơ chế khí hậu toàn cầu hữu hiệu cần hợp nhất được những nội dung phát triển với sự bền vững của môi trường; giữa mục tiêu và chính sách đối với các nước phát triển và các nước đang phát triển, cần cân nhắc quá trình xác định mục tiêu và đánh giá những thành quả đạt được cũng như việc hỗ trợ cho quá trình thích ứng trở thành một bộ phận của phát triển [tr. 273].

Sự công bằng và tính hiệu quả là những nguyên nhân để xây dựng các công cụ tài chính có thể tách bạch giữa bên cung cấp tài chính cho hoạt động giảm thiểu với nơi

thực hiện giảm thiểu. Công bằng là yếu tố chủ chốt để đạt được một thỏa thuận toàn cầu có hiệu quả và đạt được sự tin tưởng để tìm ra một giải pháp hiệu quả nhằm giải quyết thảm kịch chung do biến đổi khí hậu mang lại – đây là lý do tại sao chúng ta phải cùng nhau hành động.

Hành động theo một cách khác: chuyển đổi các hệ thống năng lượng; sản xuất lương thực và ra quyết định. Đây là hoạt động nhằm đảm bảo một tương lai bền vững trong một thế giới đang thay đổi vì chúng ta không thể lên kế hoạch cho tương lai dựa trên những đặc điểm khí hậu trong quá khứ. Cần phải thúc đẩy một cuộc cách mạng năng lượng thực sự bởi trong vài thập kỷ tới hệ thống năng lượng toàn cầu cần được thay đổi nhằm giảm mức phát thải xuống 50 đến 80%. Các chiến lược kinh tế và xã hội thiết thực phải là những chiến lược có xét đến những yếu tố bất định đang gia tăng và chiến lược giúp tăng cường thích ứng với nhiều trạng thái khí hậu trong tương lai. Chính sách hiệu quả sẽ giúp chúng ta cùng nhau đánh giá các hành động giảm thiểu, thích ứng và phát triển trên cơ sở các nguồn nhân lực, tài chính, tài nguyên thiên nhiên,... Để giải quyết hiệu quả những thách thức khí hậu, phải có những hành động vượt ra ngoài khuôn khổ huy động tài chính và công nghệ quốc tế, hướng tới xóa bỏ các rào cản tâm lý, tổ chức, và chính trị đối với các hành động ứng phó với biến đổi khí hậu. Những rào cản này xuất phát từ cách nhận thức và suy nghĩ của con người về vấn đề khí hậu, cách làm việc của hệ thống công quyền, và các mối quan tâm đang định hình hành động của chính phủ. Thay đổi chính sách đòi hỏi phải thay đổi các động cơ chính trị và thậm chí cả trách nhiệm tổ chức. Và, phải tích cực tiếp thị chính sách khí hậu, khai thác chuẩn mực và hành vi xã hội, để biến mối quan tâm của công chúng thành hiểu biết và biến hiểu biết thành hành động - sự vận dụng khéo léo của con người – đây là phẩm chất giúp chúng ta hành động theo cách khác so với trước đây [tr. 383].

Vì vậy, hành động ngay bây giờ, hành động cùng nhau và hành động theo một cách khác là những bước đi cần thiết để đặt một thế giới thông minh về khí hậu vào trong tầm tay của chúng ta. Chúng ta nhất thiết phải hành động.

Ngoài ba kịch bản trên còn cần có một thỏa thuận công bằng và hiệu quả về khí hậu toàn cầu. Thỏa thuận để thế giới công nhận những thay đổi và những hạn chế của các nước đang phát triển, giúp các nước này có nguồn tài chính và công nghệ đủ mạnh để đương đầu với những thách thức ngày càng tăng trong phát triển, đảm bảo rằng họ không bị chặn lại ở một tỷ lệ thấp trong bầu khí quyển chung toàn cầu và thiết lập các cơ chế để tách bạch giữa nơi diễn ra hành động giảm thiểu với bên cung cấp tài chính cho hành động giảm thiểu. Hầu hết sự tăng phát thải sẽ xảy ra ở các nước đang phát triển, nơi mà lượng các-bon phát thải hiện vẫn còn thấp so với mặt bằng chung và nơi mà nền kinh tế phải tăng trưởng nhanh để giảm nghèo. Các nước có thu nhập cao phải cung cấp hỗ trợ tài chính và kỹ thuật cho các hành động thích ứng và tăng trưởng ít các-bon ở các nước đang phát triển.

Báo cáo nhận định, các kịch bản nhằm ứng phó với biến đổi khí hậu có thành công hay không tùy thuộc vào việc thay đổi hành vi của công chúng. Các cá nhân, các nhà lãnh đạo và người tiêu dùng sẽ quyết định tương lai của hành tinh. Mặc dù ngày càng nhiều người biết về biến đổi khí hậu và tin rằng cần phải hành động, nhưng vẫn còn quá ít người coi đây là ưu tiên, và quá nhiều người không hành động khi có cơ hội. Do đó, thách thức lớn nhất chính là việc thay đổi các hành vi và thể chế, nhất là ở những nước có thu nhập cao. Các thay đổi trong chính sách công ở cấp địa phương, cấp vùng, quốc gia và quốc tế là điều cần thiết để khu vực tư nhân và dân sự thấy dễ dàng hơn và quan tâm hơn đến việc hành động vì môi trường xanh – sạch – đẹp trong tương lai.

Nhằm chuyển tải những nội dung chính trên đây Báo cáo Phát triển thế giới năm 2010 được bố cục thành các phần chính như sau:

- Tổng quan: Biến đổi khí hậu vì sự phát triển.
- Tiêu điểm A - Khoa học về biến đổi khí hậu.
- Tiêu điểm B - Đa dạng sinh học và các dịch vụ hệ sinh thái trong điều kiện khí hậu đang biến đổi.
- Tiêu điểm C – Thương mại và biến đổi khí hậu.

Ngoài ra, còn có một số mục khác nhằm làm rõ nội dung chính như chú giải thuật ngữ và các chỉ báo, các danh mục bản đồ, danh mục các bảng, biểu. Báo cáo là một tiếng nói hỗ trợ hiệu quả cho việc cùng nhau hoạch định chính sách đối phó với hiện tượng bất thường của khí hậu – một mối đe dọa chung cho ngôi nhà Trái đất của chúng ta.

Phạm Thị Tính